

ÚPICE '84

festivalový zpravodaj
23. května číslo 5

7. SOLOVÍČ

S.O.S

ÚPICE

SLOVO DNE

Ivan Bednář

Čas od času se to stává. Na amatérském i profesionálním divadle. Totiž to, že řekněme běžný divák se velmi spokojeně baví a veselí, zatímco kritik, hodnotitel propadá pochmurným myšlenkám o zániku divadla a naopak, že zatímco se kritik baví, běžný divák upadá do depresivního (agresivního) stavu, vyjadřitelného slovy "jsem hlupák a ničemu nerozumím" (hlupáka ze sebe dělat nenechám). Na letošní Úpici se (snad díky nevyzpytatelnosti Dionýsových cest) objevily oba tyto případy. A hned na začátku, a hned za sebou. Kde hledat rozumné východisko? Tedy především, domnívám se, že nikdy nikdo z těch, kteří mají to které představení hodnotit, nezapochoyboval o tom, že divadlo tvoří nejenom "ti na jevišti", ale i ti v hledišti, tudíž Jeho Veličenstvo pan Divák, řečeno slovy J. Wericha.

Ale, asi se mnou budete souhlasit, názor diváka není možné absolutizovat (jak se někdy bohužel stává), názor diváka, tedy toho běžného diváka, je jenom jednou z mnoha součástí mozaiky, která je předmětem analýzy a hodnocení inscenace. Konce konců i názor běžného diváka může být ve své podstatě strukturalizován do mnoha vrstev. Vzhledem k omezenému rozsahu tohoto zamyšlení bych se chtěl zmínit pouze o třech základních polohách divákova názoru, které bych pro přehled označil jako vkus (to, co si představujeme pod pojmem líbí - nelíbí), směřování divadla (to, co bychom si mohli představit pod pojmem perspektivní vývoj divadla), a konečně specifická (to, co bychom si mohli představit pod pojmem konkrétní divadelní poetika toho kterého souboru).

O tom, že "lidé jsou různí" koluje množství anekdot, pořekadel, úsloví. I jejich vkus je pochopitelně různý - je dán jednak vlastní individualitou (to je asi pro běžného diváka i pro kritika společné), je dán mírou zkušeností, prostředím, ve kterém člověk žije, věkem atd. Je dán pochopitelně i mírou a specifikou vzdělání (je obecně známý fakt, že řadový ochotník, který prodělá třeba dvouletou konzervatoř při KKS, přistupuje k chápání divadla poněkud odlišněji

než ten, který tento kurs neabsolvoval, a že třeba strojní inženýr má jiný pohled na divadlo než absolvent DAMU, což ovšem neznamená, že i mezi těmi, kteří pracují mimo oblast umění, nejsou lidé s vytříbeným vkusem atp.).

Neměli bychom však připustit, abychom podléhali jistému obecnému vkusu, nechceme-li se v divadle dostat do situace výrobců výtvarně pojednaných suvenýrů, kde mnohý kýč nalezne obrovské odbytiště, což se potom stává obranným argumentem výrobce proti tlaku nadřízených orgánů po inovaci výrobku.

Nejkrušnější úděl divadelního "vzdělance" je v oblasti odhadu vývojových trendů divadla, což je otázka nejenom vyhodnocení celého komplexu sociálních a kulturně politických otázek, ale je to i otázka jisté divadelní intuice, vnímavosti, zralosti historie, obecných i odborných zkušeností. Přes složitost této otázky si neodpustím jednu poznámku - jestliže při současném stavu původní české tvorby (jen si vzpomeňte na ty nářky při seminářích) se vyskytne tak kvalitní text jako jsou Steigerwaldovy Dobové tance (jak po stránce myšlenkové, tak po stránce formální), zaslouží si jistě plnou podporu odborné kritiky, přes skutečnost, že je to hra pro současného diváka nesmírně obtížná a náročná.

A konečně pár slov o specifické divadelní poetice některých souborů. Je známá skutečnost, že k novým divadelním postupům se vztah diváka postupem času mění. Vzpomeňte třeba na případ Semaforu, kdy v počátku běžný divák toto divadlo v podstatě odmítal, bojoval proti němu (anonymní dopisy) a v průběhu let se návštěva představení v Semaforu stala otázkou společenské prestiže až společenského snobství. Není to jev, který by provázel jenom naši dobu, každá divadelní odlišnost (avantgarda) v nejruznějších dobách se s tímto rysem divácké přízně setkávala. Je tedy věcí analytického rozboru zvážit i tyto historické zkušenosti na pozadí vlastního vývoje toho kterého divadelního souboru.

On se totiž někdy sám divák brání tomu, co o několik let později bude vášnivě navštěvovat a obhajovat proti něčemu, co se bude přičít jeho změněnému divadelnímu pohledu.

Možná se z řečeného zdá, že názor poroty a diváka se nikdy neshodne. Není to pravda, o čemž jistě svědčí případ Elektrické pumpy. V okamžiku, kdy jde o skutečnou divadelní kvalitu, jsou názory "obou táborů" vždycky shodné.

RECENZE

z jednání poroty

Ocitnout se v roli recenzenta divadelního představení není vždy záviděníhodná situace. Jinými slovy. Podrobit kritice něco, co člověku ještě před chvílí poskytovalo umělecky hodnotný zážitek, je možno z hlediska pisatele považovat jako nadbytečné, nepatřičné. V případě včerejšího představení se soubor z Blanska vyslovil kolektivním výkonem k předloze Jiřího Suchého a Ferdinanda Havlíčka Elektrická puma jednoznačně v tom smyslu, že ji vzal za svůj program, jenž formuloval kultivovanými prostředky ve spolupráci s hledištěm. Tím z větší míry překonal obrovské úskalí, které osvojení tak osobitě koncipovaného celku z autorské dílny přináší.

Režie Jiřího Poláška docílila kontinuity herecké, hudební a pohybové složky, dokázala využít schopnosti všech zapojených aktérů k přípravě v závěru akcentovaného sdělení. Závažný inscenační podíl přinesl svou choreografií hostující Petr Boria.

V hereckém projevu klaunské trojice divácky zaujaly především intenzivní nasazení, technicky zvládnuté komické party, odhadnutí míry působivosti při začlenění a podání uplatňovaných gagů. Pěvecké výkony působily přirozené a byly odvedeny na kvalitní úrovni. Radost z jevištního projevu prostoupila celé představení. Přesto došlo na některých místech k retardaci tempa a oslabení účinnosti dějových pasáží. V druhé polovině došlo opět k plynulé gradaci, což podtrhlo v závěru ještě citlivě předané obsahové sdělení.

Výtvarná stránka byla pojednána ve dvou rovinách, a to jednak v rovině funkční (výnalézavě využívaná kovová konstrukce), jednak v rovině dekorativní (většinou abstraktně tvarované kašírované a textilní plastiky).

»» Diskusní Kluby ««

Úterní dopolední rozprava o představení havlíčkobrodského souboru měla komorní charakter. Nepočtení inscenátoři hry Jany Knitlové Sekyra na studánky, nehluchně uvažující porota, nezbytní úpičtí organizátoři, tiché hostesky a slovy tři stálí seminaristé, jejichž pravidelné prověřovaný zájem

o téma dne je vskutku třeba pochválit. Pro povzbuzení ostatních potenciálních zájemců o semináře budeme tři nejpilnější jmenovat, i když všichni samozřejmě dobře známe Zdeňka Vyličila st., Pavla Švorčíka a Jaromíra Beiera.

K čemu dospělo dnešní rokování? Samozřejmě, že padla slova o nedostatku současných kvalitních her našich autorů, objevily se názory vyznívající optimističtěji a v neposlední řadě bylo věnováno mnoho cenných rad souboru, týkajících se inscenačních možností titulu Sekyra na studánky. Soubor prokázal cílevědomý a poučený zájem o budoucí práci svého, v plném stavu daleko početnějšího kolektivu, naznačil, že je ochoten věnovat maximum námahy tomu, co podle jeho názoru bude mít smysl pro další vývoj a dosažení nových kvalit činnosti.

VČERA MĚLA PATRONÁT

TRANSPORTA

ing. Jiří Vaisar, ředitel

"Blanští nám připravili kouzelný večer. Z toho, co jsem dosud viděl, to bylo nejlepší představení. Rádi soubor uvítáme i u nás v Transportě, neboť Blansko je náš dlouhletý a spolehlivý obchodní partner. Měřicí přístroje z Metry jsou nezbytné pro náš výrobní program, proto náš patronát nebyl jen symbolický. Upomínkové ceny a dárky nechť jsou pobídkou do další práce celému souboru, moc jsme se bavili..."

pro Jiřího POLÁŠKA, režiséra souboru z Blanska

Vybrali jste si Elektrickou pumu po přečtení textu nebo po shlédnutí představení v Semaforu?

"Já jsem představení viděl. Líbilo se mi, ostatně jako všechny inscenace Suchého a Šlitra. Snad proto jsme hru začali zkoušet. Musím ale říci, že ostatní hru neviděli. Pouze dva členové souboru slyšeli záznam z magnetofonového pásku, který nám společně s textem zaslal Jiří Suchý. S tím jsme teoreticky Elektrickou pumu i konzultovali. Představení však Jiří Suchý neviděl."

Setkali jste se s výhradami k představení?

"V podstatě ne. Ohlas diváků je všude velice spontánní. Byly jen nějaké výhrady

ke scéně... Dokonce nám např. dr. Osolsobě řekl, že naše představení ho poprvé přesvědčilo o tom, že texty Suchého jsou přenosné i na jiná jviště..."

Je hra začleněna do dlouhodobé koncepce vašeho souboru?

"Ano, Do koncepce, která směřuje k chytrým muzikálům."

OHLASY z foyeru

Ivan Pospíšil

"Mám Semafor rád a Blansko bylo moc fajn. Úžasná byla představitelka hlavní role, myslím, že o třídu lepší než oba kluci. A ti byli fantastičtí..."

Bartoníčkoví

"Líbilo se nám to velice. Ale proč? To chcete po nás brzy. Nejdřív si o tom musíme popovídat doma."

Jára Beierová

"Bylo to stále stejné. I ten nejlepší fór a gesto se někdy omrzí."

Milena Janečková

"Byl to příjemný večer. Krásně jsem se odreagovala, uvolnila. A ta holka byla skvělá pohybově. Všichni byli dobří."

Lída Honzová

"Ty dva mladý lidi bychom okamžitě brali do souboru. Byli skvěle připravení, všestranní. Ona byla vynikající. Jejich schopnosti mi daly ale větší zážitek než hra samotná. Kdyby ta hra byla o tom, o čem byl závěr, tak by o něčem byla."

Melicharoví

"Lístky jsme hodili do 'velmi líbilo'. Ale když jste viděli Suchého, tak to nelze hodnotit..."

Marie Peketová

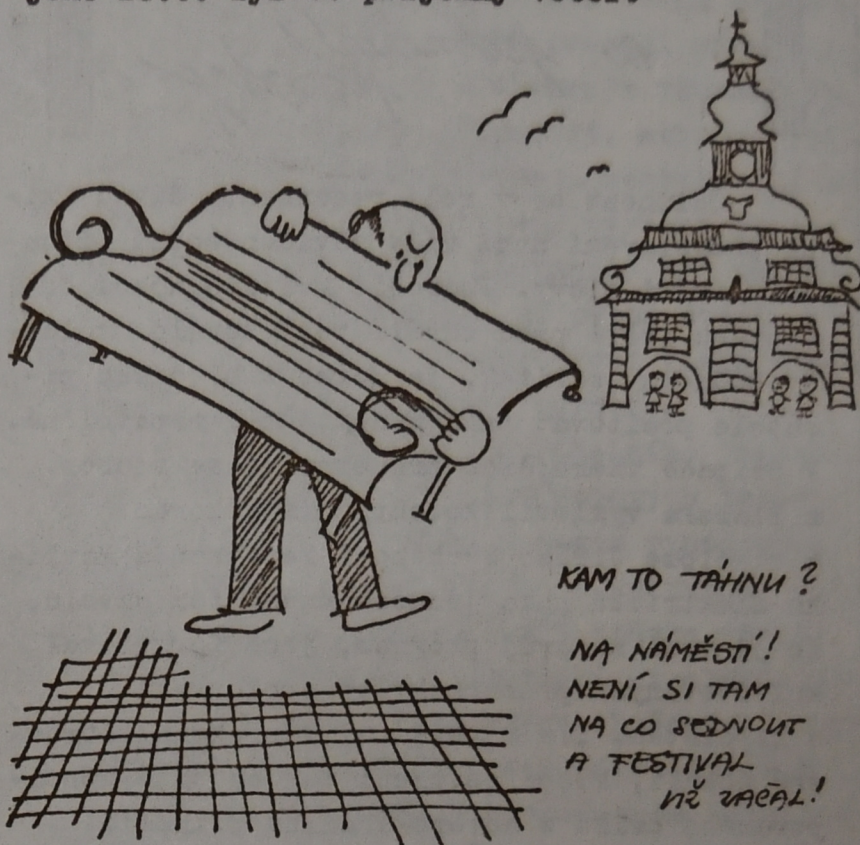
"Líbilo se mi to moc. Atmosféra byla celkově úžasná. Prála bych jim první místo."

Jana Hejnová

"Elektrickou pumu jsem viděla v Semaforu. Myslím si, že hry tohoto druhu psané hercům na míru, je při nejmenším odvážné reprodukovat. Molavcová byla kopírována dokonale, místy i Suchý a Dvořák. Nechci tím ovšem říci, že by herecké výkony nebyly dobré, ale bylo by asi lepší talent a síly investovat do jiné hry."

Pavel Kopeček

"Líbilo. Bylo to dobře vymyšlené. Všechno to tak pěkně spletili dohromady, smáli jsme se... Byl to příjemný večer."

KAM TO TAHNU?

NA NÁMĚSTÍ!
NENÍ SI TAM
NA CO SEDNOUT
A FESTIVAL
VŽ ZAČAL!

posbíráno za oponou

MUDr. Irena VRTĚLOVÁ, herečka z Blanska, představitelka Bonifácové:

"Hrálo se dobře, protože jsme byli dobře naladěni my i publikum. Jak jsme toho docílili? Na jevišti se musí makat. Proto hrajeme, ale taky běháme pět kilometrů denně, cvičíme, posilujeme. Pak je to malina. A v ordinaci? Tam legrace končí, tam jsem takhle přísná..."

Vladimír VRTĚL, herec, představitel Pankráce:

"Jak vypadá zkouška amatérského divadla? Dvakrát týdně se sejdeme v sedm a o půlnoci nás klub vyplivne zpoceně jako teď. Problémy? Ekonomické ani organizační naštěstí neznáme, závodní klub se o nás stará vzorně, hladem taky netrpíme. Jak hrajeme jinde? Vždy naplno, ale tady to snad bylo i znát..."

Eduard HOFMAN, herec, představitel Serváce, držitel ceny za herecký výkon z Úpice '82:

"Co jsem ty dva roky dělal? Především byl na vojně. Režisér mě uvítal tím, že nikdy netušil, co může vojna udělat z člověka. Inspirace? Jsem učitel a učím v osmé bříšití..."

Jak se chodí

DO DIVADLA

Bylo za pět minut půl osmé. Před "fotografem" přijel muž na motocyklu s přívěsem. Rázným pohybem postavil stroj na stojánek, shodil ze sebe dlouhý gumový plášť, vrazil jej do přívěsu, ze kterého naopak vyjmul sako, sundal gumáky, místo kterých si vzal černé polobotky, upravil se v zrcátku na řídítkách - a šel přes náměstí do divadla. Měl abonentní vstupenku na všechna představení.

ZA SMYSLEM DIVADLA

Odedávna se divadlo pokouší podílet na přeměně světa. Od světa, jak ho známe, ke světu, v jakém toužíme žít. Zatím má divadlo na svém kontě nekonečnou řadu úspěšných inscenací. A svět, jak se zdá, je člověku čím dál tím nebezpečnější. Tedy jsou to neúspěšné úspěchy.

Proto musí divadlo nezbytně hledat účinnější formy sdělení. Profesionálním divadlům se zřejmě do toho příliš nechce. Možná proto by každý amatérský soubor měl aspoň jednou za svůj divadelní život zinscenovat text, který by vyjadřoval postoje, názory, myšlenky, chutě i nálady členů souboru, a nesahat po profesionálních vzorech.

Lidé, kteří z jeviště sdělují divákovi to, co sami důvěrně znají, prezentují to mnohdy méně efektně a někdy neobratně, ale o to víc přesvědčivě a účinněji.

G.E. Lessing: "Smysl komedie je ve cvičení rozpoznávat směšné i ve chvílích nejhlubší vážnosti."

Pavel Fiala

ochotníkův sen

Byla to krása. Stál uprostřed náměstí a hleděl na přístavbu divadla re sálem pro konference i plesy. Vzpoměl si na den, kdy zahajovali provoz. Byl to velký svátek. Novotou svítila i malá scéna pro loutky, divadlo hudby a malé formy, novotou svítily šatny, archiv i sklad kostýmů.

To bylo vzpomínek na začátky, kdy chtěli původně přistavovat pouze střechu nad terasou balkónu. Zvěst o přístavbě se tenkrát

rozesla rychlostí blesku a hned se ze všech stran hrnuly nabídky podniků a institucí s finančními dotacemi. Kolik nabídek museli odmítnout, kolik podniků zůstalo smutných. Stavební firmy se tenkrát rvaly o čest dostavovat divadlo, prostě být při tom, když Úpice získá konferenční a plesový sál uprostřed města. Celý rok trvaly práce! Doyen divadla vyprávěl, že takto se za jeho mládí stavěly jen vládou sledované stavby. Vyprávěl, jak lidé si v akci "Z" s láskou budovali svůj kulturní a společenský dům.

Začalo jemně poprchávat, a tak nechal vzpomínek a zamířil k divadlu. Déšť houstl a houstl...

"Vstávej" říká kolega ze souboru s hrníčkem vody v ruce, "Vstávej, je už osm a přijel další soubor!"

PŘEDSTAVUJEME

Představovat domácí soubor je zřejmě zbytečné. O jeho práci a výsledcích toho bylo napsáno již dost, takže je obtížné sdělit něco nového. Snad by ale stála za připomenutí jeho dlouhodobá orientace na současnou divadelní tvorbu, hudební formy, lidové slavnosti a publicistické pořady, přičemž zvláštní pozornost si zaslouží jeho organizátorská práce spojená s úpickými festivaly.

Stošedesátiletá úpická divadelní tradice je nejenom zárukou stability, ale současně základem dobrého jména, které divadlo v Úpici má, základem společenského ocenění a prestiže. To vše by ale mělo krátkou životnost, kdyby současná činnost souboru nebyla na potřebné úrovni a kdyby neodpovídala potřebám současné společnosti.

Učinme jen kratičké ohlédnutí za posledními dvanácti měsíci. V polovině května roku 1983 úpický soubor putoval s mírovým poselstvím do Prahy, v létě organizoval noční slavnost a tradiční staročeskou pouť, na podzim uvedl premiéru Solovičovy hry S.O.S. a v březnu uspořádal staročeský masopust. Duben byl věnován oslavám 160 let divadla v Úpici a inscenaci Tylovy Fidlovačky, květen patří festivalu.

Obrovské množství práce směřuje k jedinému cíli: divadlem měnit svět.

VÍTE, ŽE...

... včerejšího dne využila festivalová porota k regeneraci sil prohlídkou hradu Víznburku a navíc vydatně pomohla při skládání tiskařskou hnědí čerstvě vonícího Zpravodaje? Nejmenovaný člen při práci prohodil: "To je to nejužitečnější, co jsme dosud v Úpici udělali..."

... mužem s nejstarším výrazem v jinak kamenném obličejí je od soboty náš jevištní mistr Václav Smutný? Veselý byl právě jen při zahajovacím představení. "Fun- kčně i výtvarně nejlepší scéna, navíc vše si připravili sami, nic nezničili a naši techniku si nemohli vynachválit", pronesl nesměle a dvanástistupňový Krakonoš v jeho ruce neznatelně přikývnul...

BLAHOPŘÁNÍ *

Milé Janičky a udatní Vladimírové!

Dnešek a zítřek je zadán pro vás. Jest- lipak jste si toho stačili všimnout? Budou vám patřit všechny úsměvy, květiny a hlavně naplněné číše k přípitku.

Z celého srdce vám gratulujeme k vašim svátkům a vydržte nám!!! Tolik oslav najed- nou a ještě festival! No, ale jednu výhodu to přece jen má. Když se to všechno potká v jedné rodině, mohou si manželé vzájemně darovat - no, třeba Elektrickou pumu. Anebo ne?

Z ZELENĚČ

stále zůstává favoritem festivalu. Blansko sice dosáhlo nepřekonatelného re- kordu v divácké anketě, ale slovenská "jed- nička" a současná evropská špička, kterou Z-divadlo bezesporu je, stále má trumfy v rukávé.

NEZAPOMEŇTE! V SOBOTU FESTIVAL VYVRCHOLÍ!

VŠUDE DOBRĚ???

Hlad, hlad, hlad! To bylo téma nářku sedmičlenné skupiny ztroskotanců, hledajících při návratu z úspěšného tažení na Viznburk po mnohakilometrové trase na trutnovském okre- se jednu jedinkou otevřenou restauraci, po- hostinství nebo alespoň hospodu. Nebyl tam

ani bufet. A to bylo takové sympatické úterý! Zato auto páně Bednářovo uhánělo jak o závod, i když vlastně zbytečně. Nic nepotřebovalo, hlad nepomohlo zahnat a do Úpice se stejně vrátilo bůhvídky.

VŘELÉ DÍKY

patří "tetám" z jeslí na Veselce a uči- telkám první mateřské školy. Tím, že se po dobu trvání festivalu ochotně ujaly bezpri- zorných dětí našeho odpovědného redaktora a výtvarnice - zachránily zpravodaj.

Vzhledem k věkovému průměru našeho sou- boru a jeho životní vitalitě to vypadá pro příští festivaly na vznik samostatného oddě- lení, které by poskytovalo celotýdenní péči divadelním dorostencům.

ANKETA *diváka*

REKORD!

Divadelní soubor ZK ROH
n.p. METRA Blansko
Jiří Suchý - Ferdinand Havlík
ELEKTRICKÁ PUMA

Velmi líbilo	215 hlasů
Nelíbilo	0 hlasů
S výhradami	0 hlasů

TO TN JEŠTĚ
NEBYLO!

Dnes • Dnes • Dnes • Dnes

9.30	Diskusní klub v malém sále KK ROH
15.30	přijetí souboru MěstNV
15.45	odchod souboru od MěstNV na náměstí
16.00	přivítání souboru před městským mu- zeem
19.30	Ján Solovič "S.O.S."
22.00	Posezení s patronátními organizacemi v divadelním klubu "Bohéma"

Zítra • Zítra • Zítra

9.30	Diskusní klub v malém sále KK ROH
15.30	přijetí souboru z Červeného Kostelce předsedou MěstNV
15.45	odchod souboru od MěstNV na náměstí
16.00	přivítání souboru před městským mu- zeem
19.30	Leonid Andrejev "TEN, KTERÝ DOSTÁVÁ POLÍČKY"
22.00	Společenský večer v hotelu Beránek, setkání s patrony